

Odpověď dr. Dušanu Slávikovi

Poněvadž se o mně dr. Dušan Slávik kriticky zmínil ve svém dopise redakci Sociologického časopisu ČSAV (otištěno v 1. čísle 1966, str. 136), nezbývá mi než vysvětlit toto nedorozumění — alespoň několika větami. Proč nedorozumění?

Dr. Slávik mi vytýká, že jsem ve svém článku v SČ 1965/3 necitoval knihu prof. Adama Schaffa *Filozofia člověka* (mimochoodem: ani toto není docela přesné, poněvadž jsem na Schaffa reagoval v jedné poznámce pod čarou). Mohu na to odpovědět prostě tím, že jsem nepocítil potřebu citovat v dané souvislosti Schaffa — na jednom článku nelze požadovat, aby v něm bylo všechno. S přibližně stejnou oprávněností by se mohlo požadovat, aby byl citován z německé literatury René König nebo Jürgen Habermas, z francouzské R. Aron, G. Gurvitch, Claude Lévi-Strauss aj., z americké třeba D. Riesmann, Bruno Bettelheim aj., což jsou — namátkou vzato — všechno autoři, kteří nebyli uvedeni. Literatura je vybírána vzhledem k autorově koncepci, a domnívám se, že je dobrým právem autora, jakou koncepci zvolí, resp. pokusí se vytvořit (což bylo účelem mé stati).

Pokud jde o Schaffa, nešlo v mé stati nikterak o podceňování slovenské literatury — i zde bych mohl říci, že nelze usuzovat o komkoli z jedné stati. Schaffa jsem ovšem studoval, a to předtím, než byl pořízen slovenský překlad (— na němž, mimochoodem řečeno, oceňuji především znamenitou předmluvu Bodnárovu). Studoval jsem ho v originále a půjde-li jen o to, pak dám vždy přednost originálu před jakýmkoli překladem. Schaff před časem vzrušil naši teoretickou veřejnost svými seriály, které publikoval v časopise *Przegląd Kulturalny* (v letech 1960—62) a jistě zasluhuje pozornost. Upozorňuji autora dopisu především na pasáž věnovanou Schaffovi v mé knize *Problém člověka* (Bratislava 1965, Obzor), která vyšla slovensky, a to dokonce v I. vydání. Kromě

toho jsem věnoval Schaffovi zvláštní kapitulu v pojednání *Problém člověka* (vydal Ústřední dům armády, Praha 1965, rotaprintovaná brožura; společně s ním rozebírám koncepci Sartrova a Frommova), a dále, Schaffův přínos k filosofické antropologii rozebírám v knize *Teorie lidských vztahů*, která má vyjít v tomto roce, rovněž slovensky. — Myslím, že těchto několik fakt dostatečně charakterizuje můj vztah ke slovenské filosofické a sociologické literatuře, původní i přeložené. Nemohu bohužel za to, že autorovi dopisu nejsou tato fakta známa.

Musel jsem uvést tyto věci na správnou míru, poněvadž jsem byl nucen via facti považovat výtku dr. Slávika za nespravedlivou. Pochopil jsem však smysl jeho dopisu v požadavku více respektovat slovenskou ediční činnost — a s tímto požadavkem zcela souhlasím. Domnívám se rovněž, že díla vydávaná na Slovensku nezanechávají v českých oblastech ten vliv, který by měla a mohla zanechávat při rozumnější distribuční soustavě teoretické literatury. Zatímco slovenští teoretičtí pracovníci pravidelně sledují českou literaturu, není tomu tak bohužel u nás — i když vina není na lidech samých. Lze stěží chtít, aby si každý jednotlivec objednával sám knihy přímo z Bratislavy, a přitom na distribuční mechanismy (přes všechno dobré úsilí pražské Slovenské knihy) se nelze, jak ukazuje zkušenost, spolehnout.

Dodávám kromě toho k dopisu dr. Slávika, že se mi nezdá být tím pravým východiskem hledat příčinu v zájmu nebo nezájmu odborníků o slovenskou literaturu — předpokládám, že i nejzběžnější výzkumná sonda by dokázala, že zájem teoretiků o slovenskou literaturu je bezpochyby značný (neboť slovenská ediční aktivita je skutečně pružnější než naše, zejména díky lepší polygrafické základně a modernější vydavatelské praxi). Kořen věci patrně tkví v dosud nedořešených otázkách vztahu dvou kultur, z nichž jedna — slovenská, přece jen není dosud tak zrovnoprávněna, jak by bylo záhodno.

Karel Mácha